

Received: 15.03.2022
Accepted: 3.06.2022
Published: 30.06.2022

Roczniki Administracji i Prawa
Annuals of The Administration and Law
2022, XXII, z. 2: s. 125-134
ISSN: 1644-9126
DOI: 10.5604/01.3001.0016.0950
<https://rocznikiadministracjiiprawa.publisherspanel.com>

Rafał Adamus*
Nr ORCID: 0000-0003-4968-459X

WOLNOŚĆ WYBORU RODZAJU DZIAŁALNOŚCI NAUKOWEJ A PRZESŁANKI USTAWOWE UZYSKANIA TYTUŁU NAUKOWEGO PROFESORA

FREEDOM TO CHOOSE THE TYPE OF RESEARCH ACTIVITY AND THE STATUTORY CONDITIONS FOR OBTAINING THE ACADEMIC TITLE OF PROFESSOR

Streszczenie: Niniejsze opracowanie dotyczy analizy ustawowych kryteriów dla przyznania tytułu profesora, w ramach tak zwanej Konstytucji dla Nauki. W treści artykułu postawiono nacisk na swobodę wyboru formy aktywności naukowej dla kandydata do tytułu profesora, jaka wynika z treści ustawy. Ustawodawca użył złożonej normy prawnej dla ustalenia kryteriów dla kandydata do tytułu profesora. Może ona budzić wątpliwości zarówno praktyczne, jak i teoretyczne.

Słowa kluczowe: tytuł profesora, wybitne osiągnięcia naukowe, zespoły badawcze, Rada Doskonałości Naukowej

Summary: This study examines the statutory criteria for awarding the title of professor under the so-called Constitution for Science. The content of the article emphasizes the freedom to choose the form of scientific activity for a candidate for the title of professor, as provided for in the act. The legislator used a complex legal norm to establish the criteria for a candidate for the title of professor. It may raise both practical and theoretical doubts.

Keywords: professor title, outstanding scientific achievements, research teams, Scientific Excellence Council

* dr hab. prof. UO; Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Opolskiego. Źródła finansowania publikacji: Wyższa Szkoła Humanitas; e-mail: adamus_rafal@wp.pl

Przesłanki dla uzyskania tytułu naukowego profesora prawo administracyjne powinno określać w sposób w miarę stabilny. Wysiłek, jaki jest potrzebny dla wypełnienia ustawowych kryteriów przez kandydata, rozkłada się na długie lata pracy. Tymczasem zmiany legislacyjne w tym zakresie wydają się być nad wyraz częste, choć trzon wymogów, tj. „wybitna działalność naukowa”, pozostaje nadal taki sam. Nowe standardy wprowadziła w tym zakresie tzw. Konstytucja dla Nauki. Ustawodawca użył przy tym bardzo złożonej normy prawnej, mogącej rodzić wątpliwości prawne. W państwie prawa pierwszeństwo ma językowa (gramatyczna) wykładnia przepisów ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (dalej: p.s.w.n.)¹.

W ramach wolności badań naukowych i przysługującej każdemu autonomii woli kandydat do tytułu profesora może – w granicach wskazanych przez ustawę – samodzielnie podjąć decyzję, w jakich formach działalności naukowej ma zamiar się samorealizować, aby spełnić warunki ustawowe dla uzyskania tytułu. Na podstawie art. 227 ust. 1 pkt 1 p.s.w.n. można dojść do wniosku, że dla zainteresowanych kandydatów ustawodawca dopuszcza możliwość wyboru jednego z wielu modeli dojścia do spełnienia warunku dla uzyskania tytułu profesora. Nie narzuca tylko jednego formatu akceptowanego zachowania. Aktywność kandydata do tytułu profesora, inna niż „wybitne osiągnięcia naukowe”, np. odbycie staży zagranicznych albo sam udział w badaniach w towarzystwie akademików nie ma kluczowego znaczenia dla otrzymania godności profesora. Zaangażowanie w aktywność, której merytoryczne wyniki nie mają znaczenia prawnego nie musi być wybitne, a zatem może być minimalne, zwykłe, okazyjne. Nie jest one zatem miarą doskonałości naukowej.

WOLNOŚĆ W ZAKRESIE PODEJMOWANIA RODZAJU AKTYWNOŚCI NAUKOWEJ

Wolność w zakresie badań naukowych nie odnosi się tylko do ich treści i wyników. Dotyczy ona także formuły podejmowanej aktywności naukowej. Należy się powołać na argument *lege non distinguente*. Przepis art. 73 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej², art. 3 ust. 1 w związku z art. 227 p.s.w.n., a ponadto w związku z treścią przywołanych powyżej przepisów, art. 13 zd. 2 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej³ w zw. z art. 2 Protokołu nr 30 w sprawie stosowania Karty praw podstawowych Unii Europejskiej do Polski i Zjednoczonego Królestwa⁴ są podstawą swobody wyboru takiego rodzaju aktywności naukowej, którą w granicach własnej autonomii woli kandydat do tytułu uważa dla siebie za najlepszą. Jest to

¹ Dz.U. z 2018 r., poz. 1668, ze zm.

² Dz.U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483, z 2001 r. Nr 28, poz. 319, z 2006 r. Nr 200, poz. 1471, z 2009 r., Nr 114, poz. 946.

³ Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej C 202/389 z 7 czerwca 2016 r., s. 393-404.

⁴ Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej 115 z 9 maja 2008 r., s. 313-314.

zatem podstawa prawna wyboru jednej z wielu możliwych dróg prowadzących do uzyskania tytułu profesora.

PRZESŁANKI USTAWOWE DLA UZYSKANIA TYTUŁU PROFESORA

Przepis art. 227 p.s.w.n. jest normą prawa administracyjnego. Treść przepisów prawa administracyjnego jest gwarancją dla strony postępowania administracyjnego, że organ stosujący prawo (w tym przypadku Rada Doskonałości Naukowej) nie uzależni przyznania uprawnienia od innych wymagań (choćby wynikających z jak najbardziej szlachetnych pobudek, wcześniejszej praktyki, zwyczajów) niż określone w ustawie. Normy prawa administracyjnego podlegają w pierwszej kolejności wykładni językowej (gramatycznej). Nie jest dopuszczalne ani poszerzenie gramatycznego sensu normy prawa administracyjnego, statuującej wymagania dla strony postępowania w drodze wykładni pozajęzykowej, np. celowościowej. Przepis art. 227 p.s.w.n. jest normą uniwersalną, odnoszącą się do wszystkich dyscyplin naukowych.

W oparciu o zasady wykładni językowej można dojść do następującego wniosku: dla uzyskania tytułu profesora niezbędne jest łączne (kumulatywne) spełnienie poniższych warunków „naukowych”⁵. Po pierwsze, posiadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego (warunek względny), po drugie, wybitne osiągnięcia naukowe, bliżej określone w art. 227 ust. 1 pkt 1 lit. a) p.s.w.n., po trzecie (jakiegokolwiek) uczestnictwo w aktywnościach (przynajmniej jednej z wielu), o których mowa w art. 227 ust. 1 pkt 1 lit. b) p.s.w.n.

Obecnie obowiązująca ustawa zrezygnowała z kryterium „opieki naukowej” (znanej ustawie z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki).

WYBITNE OSIĄGNIĘCIA NAUKOWE

Osiągnięcia naukowe – zgodnie z literą ustawy – muszą być: a) „wybitne” i (koniunkcja) „krajowe lub zagraniczne”. Funktor normotwórczy „lub” oznacza alternatywę zwykłą, co oznacza, że mogą legitymować się wyłącznie wybitnym dorobkiem krajowym. Należy przyjąć, że regulacja art. 227 ust. 1 pkt 1 lit. a) p.s.w.n. i regulacja art. 227 ust. 1 pkt 1 lit. b) p.s.w.n. są rozłączne. W konsekwencji aktywności, o których mowa w art. 227 ust. 1 pkt 1 lit. b) p.s.w.n., są wyłączone spod oceny kryterium „wybitnych osiągnięć naukowych”. Weryfikacja wybitnych osiągnięć naukowych

⁵ Zgodnie z art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944–1990 oraz treści tych dokumentów obowiązek złożenia oświadczenia, dotyczącego pracy lub służby w organach bezpieczeństwa państwa lub współpracy z tymi organami w okresie od dnia 22 lipca 1944 r. do dnia 31 lipca 1990 r., zwanego „oświadczeniem lustracyjnym”, mają osoby urodzone przed dniem 1 sierpnia 1972 r.

kandydata do tytułu profesora wymaga wiadomości specjalnych. „Wybitność” podlega obiektywnym kryteriom oceny. W tym celu Rada Doskonałości Naukowej powołuje w postępowaniu o nadanie tytułu profesora czterech recenzentów dla dokonania odpowiedniej weryfikacji dorobku naukowego kandydata. Wniosek każdej z recenzji powinien być jednoznaczny: kandydat do tytułu profesora może spełniać albo nie spełniać warunku wybitnej działalności naukowej.

W literaturze wyrażono następujący pogląd: „Wydaje się, że ustawodawca położył nacisk wyłącznie na osiągnięcia naukowe kandydata do tytułu profesora, bowiem ustawa nie wymaga posiadania w swoim dorobku opieki naukowej nad doktorantami. Zatem pod pojęciem wybitnych osiągnięć należy rozumieć wyłącznie dorobek naukowy, czyli publikacje, dodatkowo mające – w obiektywnym ujęciu – cechę wybitności. Należy mieć nadzieję, że interpretacja tego przepisu pójdzie w kierunku oceny jakości, a nie ilości dorobku, choć oczywiście jedno nie wyklucza drugiego. Owe wybitne osiągnięcia naukowe mogą z kolei być dokonane zarówno wyłącznie w kraju, jak też wyłącznie za granicą lub łącznie w kraju i za granicą”⁶.

Działalność naukowa kandydata do tytułu profesora może mieć charakter wyłącznie lokalny (krajowy). Niektóre dyscypliny nauki dla swojego rozwoju nie zawsze potrzebują umiędzynarodowienia. W przypadku nauk prawnych bardzo szczegółowe analizy lokalnych uregulowań, nie zawsze będą się nadawały do podniesienia do rangi publikacji międzynarodowej. Ustawodawca pozostawia jednak prawo wyboru: wybitne osiągnięcia naukowe mogą mieć charakter wyłącznie krajowy. Nie ma również ustawowego wymogu co do stosowania metod badawczych: kandydat do tytułu profesora nie ma obowiązku stosowania metody prawno-porównawczej (komparystyki).

Ocena jakości dorobku naukowego kandydata do tytułu profesora to sfera sztuki, a nie statystyki. Rozwijając ostatnie zdanie od końca: kryterium rozstrzygającym nie jest ilość cytowań (inną sprawą jest fakt, że np. dla nauk prawnych nadal nie ma w Polsce odpowiedniego narzędzia dla pomiaru rzeczywistej liczby cytowań) ani ilość punktów za publikacje naukowe. Niemniej zarówno liczba cytowań jak i fakt publikacji w prestiżowych periodykach czy seriach wydawniczych ma pewne znaczenie pomocnicze dla dokonania oceny dorobku naukowego przez recenzentów.

W aspekcie dorobku naukowego kandydata i wartości naukowej złożonej dokumentacji trzeba podkreślić, że nie dokonuje się weryfikacji treści złożonych recenzji w toku postępowania sędowo-administracyjnego⁷. Ustawodawca nie formułuje wymogu prawnego wszystkich recenzji pozytywnych, aby można było wystąpić do Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej o nadanie tytułu profesora. W szczególności w przypadku poważnych rozbieżności we wnioskach złożonych recenzji Rada Doskonałości Naukowej ma jednak możliwość powołania superrecenzenta. Wojewódzki

⁶ A. Balicki, M. Pyter, B. Zięba, *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Komentarz*, Warszawa 2021, Legalis.

⁷ Zob. np. wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 21 lipca 2020 r., II SA/Wa 985/1, wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 30 marca 2009 r., I OSK 1411/08.

Sąd Administracyjny w Warszawie w wyroku z 3 marca 2020 r.⁸ wskazał: „W ocenie tut. Sądu zwrócić należało uwagę także na to, że wykładnia celowościowa ustawy o stopniach naukowych (...) prowadzi do konkluzji, że organy nie powinny traktować na równi recenzentów będących fachowcami w dziedzinie naukowej, w jakiej działa osoba oceniana i recenzentów prezentujących pokrewne dziedziny. Zasadą winno być powoływanie recenzentów specjalizujących się w dziedzinie podlegającej ocenie. Jest to zaś o tyle oczywiste, iż recenzje takich specjalistów w najpełniejszy sposób mogą spełnić postulat prawidłowej, rzetelnej i fachowej oceny dorobku naukowego kandydata. Powoływanie recenzentów z grona przedstawicieli pokrewnej dziedziny nauki winno zaś być stosowane wyjątkowo i powinno ograniczać się do sytuacji, gdy np. brak jest recenzentów reprezentujących dziedzinę stricte odpowiadającą tej, w jakiej specjalizuje się kandydat do stopnia czy tytułu naukowego”.

Sąd zamknął swój wywód następującą konkluzją: „Recenzje sporządzane w postępowaniu o tytuł, podobnie jak w postępowaniach o stopień, dotyczą osiągnięć i dorobku naukowego, stąd też aby mogły być sporządzone w sposób prawidłowy, obiektywny i rzetelny, powinny być sporządzane wyłącznie przez osoby najbardziej kompetentne, a to oznacza w ocenie Sądu Administracyjnego, że organy, powołując recenzenta, powinny mieć na uwadze nie tylko dziedzinę naukową, jaką reprezentuje, ale również dyscyplinę naukową, a nawet niejednokrotnie specjalizację w ramach danej dyscypliny”⁹.

Przepisy obecnie obowiązującej ustawy nie wykluczają możliwości powołania superrecenzenta.

Ocena spełnienia kryteriów dla uzyskania tytułu profesora, zgodnie z zasadą tzw. prawdy obiektywnej, powinna zostać dokonana nie tyle na datę złożenia wniosku, ile na datę rozstrzygnięcia o wniosku. Postępowanie, z różnych przyczyn, może przedłużyć się ponad zakładane terminy instrukcyjne. Taki model wykładni przepisów w sprawach awansowych dotyczących tytułu profesora został przyjęty m.in. w wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z 1 września 2020 r.¹⁰ We wskazanej sprawie Sąd uwzględnił poglądy doktrynalne co do znaczenia prawdy obiektywnej, jak i stanowisko Rzecznika Praw Obywatelskich¹¹. Zatem wo-

⁸ II SA/Wa 2076/19.

⁹ W praktyce postępowań awansowych, w przypadku wątpliwości, dochodziło do powołania superrecenzenta, np. w sprawie, w której Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie orzekł w wyroku z 3 marca 2020 r., II SA/Wa 2076/19.

¹⁰ II SA/Wa 1031/20.

¹¹ „RPO zgodził się ze stanowiskiem Skarżącej, że Centralna Komisja powinna podjąć decyzję na podstawie stanu faktycznego i prawnego istniejącego w momencie rozstrzygnięcia sprawy, działając zgodnie z ogólną zasadą postępowania administracyjnego. Art. 26 u.s.n.t.n. stanowi o ogólnych, merytorycznych przesłankach nadania tytułu profesora, a weryfikacja ich spełnienia może i powinna się odbywać na każdym etapie postępowania. Żaden inny przepis u.s.n.t.n. nie precyzuje, w którym momencie spełnione powinny być przesłanki umożliwiające ubieganie się o nadanie tytułu profesora. Wobec braku przepisu szczególnego, z uwagi na art. 29 ust. 1 u.s.n.t.n., w postępowaniu o nadanie tytułu profesora Centralna Komisja winna odpowiednio zastosować przepisy k.p.a. Niewywiązanie się z obowiązku uwzględniania aktualnego stanu faktycznego prowadzi do naruszenia zasady prawdy obiektywnej (art.

bec długości trwania postępowania awansowego w przypadku znacznego przyrostu dorobku naukowego pomiędzy (1) dniem złożenia wniosku a (2) dniem wydania decyzji i (3) dniem rozpoznania remonstracji (o ile taka zostanie złożona) może wchodzić w grę kwestia uzupełnienia materiału dowodowego.

WARUNEK UCZESTNICTWA W AKTYWNOŚCIACH, O KTÓRYCH MOWA W ART. 227 UST. 1 PKT 1 LIT. B) P.W.S.N.

Kryterium ustawowe uczestnictwa kandydata do tytułu profesora w aktywnościach, o których mowa w art. 227 ust. 1 pkt 1 lit. b) p.w.s.n., można sprecyzować w kilku punktach. Po pierwsze, użycie przez ustawodawcę spójnika „lub” jako funkтора normotwórczego oznacza, że wystarczy spełnienie tylko jednej z kilku aktywności określonej w analizowanym przepisie, to jest:

- uczestniczenie w pracach zespołów badawczych realizujących projekty finansowane w drodze konkursów krajowych;
- uczestniczenie w pracach zespołów badawczych realizujących projekty finansowane w drodze konkursów zagranicznych;
- odbycie staży naukowych w instytucjach naukowych, w tym zagranicznych;
- prowadzenie badań naukowych lub prac rozwojowych w uczelniach lub instytucjach naukowych, w tym zagranicznych.

Tak liczne możliwości działania dowodzą, że ustawodawca pozostawia kandydatowi bardzo szeroką swobodę do wybrania modelu postępowania dla uzyskania tytułu profesora. Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie (judykat odnosił się do poprzedniego stanu prawnego) stwierdził: „Wskazane w tym punkcie warunki ujęte zostały w formę funkтора prawdziwościowego alternatywy nierozłącznej, wyrażającego się słowem »lub«”¹².

7 i art. 77 § 1 k.p.a.). Specyfika postępowania przed Centralną Komisją nie może uzasadnić wyłączenia zasady orzekania według stanu faktycznego i prawnego istniejącego w dacie wydawania decyzji. Wręcz przeciwnie, jak zasadnie podniosła Skarżąca we wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy, specyfika postępowań awansowych, a w szczególności ich rozpiętość czasowa powoduje, że Centralna Komisja, wydając decyzję, powinna weryfikować, czy w dacie rozstrzygnięcia kandydat spełnia ustawowe przesłanki. Długotrwałość postępowań awansowych nie może wyłączać stosowania przez organy zasady aktualności. (...) Zignorowanie ww. zasad ogólnych procedury administracyjnej przez Centralną Komisję nie może budzić zaufania do organu administracyjnego i narusza tym samym przepis art. 8 k.p.a. Dodatkowym i zasadnym w związku z tym jest argument podnoszony przez Skarżącą, jak również przez RPO – biorącego udział w postępowaniu administracyjnym i sądowym – o długotrwałości przebiegu postępowania administracyjnego w zakresie przedstawienia Prezydentowi RP kandydatury Skarżącej do tytułu profesora nauk prawnych. W tym kontekście szczególnego znaczenia nabiera zasada prawdy obiektywnej i badanie przez właściwy organ – Centralną Komisję – w dniu wydawania decyzji w pierwszej i w drugiej instancji stanu faktycznego sprawy na dzień wydawania każdej z ww. decyzji. Zasada aktualności oznacza, że organ administracyjny wydaje decyzję w sprawie na podstawie stanu faktycznego i prawnego istniejącego w dniu wydania decyzji administracyjnej”.

¹² Wyrok z 20 lutego 2018 r., II SA/Wa 1291/17.

Po drugie, „umiędzynarodowienie” działalności nie jest warunkiem *sine qua non* dla wypełnienia obowiązku aktywności, o której mowa w art. 227 ust. 1 pkt 1 lit. b) p.w.s.n. Innymi słowy, ustawodawca pozwala na skoncentrowaniu się na aktywności wyłącznie krajowej w dziedzinie nauki.

Po trzecie, uczestnictwo w aktywnościach, o których mowa w art. 227 ust. 1 pkt 1 lit. b) p.w.s.n., nie musi być ani „wybitne”, ani „istotne”, ani „częste”, ani „ważne”, ani „wiodące”, ani „kluczowe”, ani inne, podlegające wartościowaniu. Ustawodawca w treści normy prawnej w żaden sposób nie wartościuje charakteru uczestnictwa kandydata w wymienionych w tym przepisie aktywnościach. Ustawodawca zastrzega zatem jedynie formalny obowiązek jakiegokolwiek uczestnictwa w aktywnościach, o których mowa w art. 227 ust. 1 pkt 1 lit. b) p.w.s.n. Zatem kryteria oceny są inne niż w sytuacji, o której mowa w art. 227 ust. 1 pkt 1 lit. a) p.w.s.n., gdzie jest mowa o „wybitnych” osiągnięciach naukowych. *De lege lata* nie jest wymagane przez ustawę „kierowanie” zespołem badawczym.

Po czwarte, pojęcie „zespół badawczy” nie jest definiowane w ustawie. Ustawodawca nie wprowadził też żadnego specjalnego cenzusu (progu) jakościowego dla „zespołu badawczego”. Nie ma szczególnych wymogów co do składu zespołu badawczego. W szczególności według przepisu ustawy w składzie zespołu badawczego nie muszą znajdować się wyłącznie akademicy. Ponadto kryterium „akademika” w naukach prawnych nie jest precyzyjne: wiele osób łączy karierę akademicką z praktycznym wykonywaniem zawodu prawniczego.

Pojęcie zespołu badawczego należy zestawić z określonym w ustawie pojęciem badań naukowych. Zgodnie z art. 4 ust. 2 p.w.s.n. badania naukowe są działalnością obejmującą: „1) badania podstawowe rozumiane jako prace empiryczne lub teoretyczne mające przede wszystkim na celu zdobywanie nowej wiedzy o podstawach zjawisk i obserwowalnych faktów bez nastawienia na bezpośrednie zastosowanie komercyjne; 2) badania aplikacyjne rozumiane jako prace mające na celu zdobycie nowej wiedzy oraz umiejętności, nastawione na opracowywanie nowych produktów, procesów lub usług lub wprowadzanie do nich znaczących ulepszeń”. Ustawa pozwala zatem na bardzo szerokie rozumienie pojęcia zespołu badawczego. Nie ma żadnych podstaw prawnych, aby wyłączyć badania aplikacyjne prowadzone przez zespół badawczy (nie złożony z samych akademików) poza nawias spełniania warunków, o których mowa w art. 227 ust. 1 pkt 1 lit. b) p.w.s.n.

Po piątę, w art. 227 ust. 1 pkt 1 lit. b) p.w.s.n. chodzi o „jakiegokolwiek” projekty finansowane w drodze konkursów. Ustawodawca nie wprowadził żadnego cenzusu (progu) jakościowego dla projektu finansowanego w drodze konkursu. Nie ma ustawowego wzorca rekomendowanych instytucji konkursowych. Nie odgrywa żadnego znaczenia prawnego kwota stanowiąca budżet konkursu. Konkurs może mieć charakter krajowy albo międzynarodowy (np. w ramach Unii Europejskiej), albo zagraniczny (np. finansowany przez inne państwo).

Po szóste, art. 227 ust. 1 pkt 1 lit. b) p.w.s.n. nie wiąże żadnych skutków prawnych z wynikami naukowymi (rezultatami naukowymi) uczestnictwa w projektach. Kryterium ustawowe odnosi się do samego „uczestniczenia”, „odbycia”, „prowadzenia”.

Po siódme, art. 227 ust. 1 pkt 1 lit. b) p.w.s.n. w żaden sposób nie ogranicza czasu dokonania owych aktywności przez kandydata, to znaczy, czy miały one miejsce przed czy po habilitacji. Co więcej: a) ustawodawca pod rządem ustawy o stopniach i tytułach naukowych nie uzależniał przyznania stopnia doktora habilitowanego od wypełnienia aktywności, o których mowa w art. 227 ust. 1 pkt 1 lit. b) p.w.s.n. ani nie czyni tego obecnie; b) w wyjątkowych przypadkach możliwe jest przyznanie tytułu profesora bez uzyskania stopnia doktora habilitowanego, co stosowanie podziału na czas „przed habilitacją” i „po habilitacji” czyni dyskusyjnym.

Przedstawiona powyżej wykładnia art. 227 ust. 1 pkt 1 jest zgodna z wyrażanymi wcześniej poglądami doktrynalnymi: „Ustawa daje tu dużo możliwości i – jak się wydaje – nie są one trudne do spełnienia. Brak wyraźnych dookreśleń odnoszących się np. do zakresu uczestnictwa w pracach zespołów badawczych, podmiotów organizujących konkursy oraz zakresu, formy i czasu (także minimalnego terminu) odbycia stażu naukowego, działa na korzyść kandydata do tytułu, bowiem stwarza mu większe możliwości, jeśli chodzi o spełnienie tych wymogów, choćby w zakresie minimalnym. Analogicznie jak powyżej warunki te mogą być spełniane w kraju, za granicą, lub łącznie”¹³. Nie jest to zapatrywanie odosobnione¹⁴.

¹³ A. Balicki, M. Pyter, B. Zięba, *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Komentarz*, Warszawa 2021, Legalis.

¹⁴ M. Sieniuć, *Nadanie tytułu naukowego profesora. Kilka refleksji na tle regulacji zawartych w ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*, „Białostockie Studia Prawnicze” 2020, vol. 25, nr 4, s. 140-141: „Przyjęta formuła redakcyjna powołanego przepisu, wyrażająca się w zwrocie: »w tym zagranicznych«, może rodzić wątpliwości w kwestii niezbędności dla nadania tytułu profesora wypełnienia przesłanki odbycia stażu badawczego w »zagranicznej instytucji« lub prowadzenia badań naukowych bądź rozwojowych w »zaskazanym uczelni lub instytucji«. Wydaje się jednak, że prawidłowe odkodowanie powołanej normy wymaga uwzględnienia jej całościowego brzmienia, a zatem refleksji także nad zwrotem zawartym w pierwszej części tego przepisu, zakładającym alternatywę nierozłączną w postaci spójnika „lub” występującego w zwrocie: »uczestniczyła w pracach zespołów badawczych realizujących projekty finansowane w drodze konkursów krajowych lub zagranicznych«. Refleksja ta skłania do przyjęcia zapatrywania, że w ramach spełnienia owego warunku ustawodawca wprowadził możliwość udziału w pracach zespołów badawczych realizujących projekty finansowane w drodze konkursów »krajowych lub zagranicznych«. Dopuszczył zatem możliwość uznania, iż przesłanka ta zostanie spełniona zarówno w przypadku udziału kandydata do tytułu w pracach zespołów »krajowych i zagranicznych«, jak i w przypadku udziału jedynie w pracach zespołów badawczych realizujących projekty finansowane w drodze konkursów »krajowych« bądź udziału w pracach zespołów badawczych realizujących projekty finansowane jedynie w drodze konkursów »zagranicznych«. Taka redakcja pierwszej ze »zaskazanych przesłanek powoduje, że nic nie stoi na przeszkodzie, aby użytemu w dalszej części powołanego przepisu (po spójniku »lub«) zwrotowi: »odbyła staże naukowe w instytucjach naukowych, w tym zagranicznych, lub prowadziła badania naukowe lub prace rozwojowe w uczelniach lub instytucjach naukowych, w tym zagranicznych« przypisać także alternatywne znaczenie dla kwestii wypełnienia przesłanek nadania tytułu profesora. Innymi słowy, taka konstrukcja wskazanej przesłanki nadania tytułu uzasadnia możliwość przyjęcia, iż kwestia odbycia stażu badawczego w zagranicznej instytucji lub prowadzenia badań naukowych bądź rozwojowych w zagranicznej uczelni lub instytucji nie stanowi przesłanki bezwzględnie warunkującej nadanie tytułu profesora w sytuacji,

Po ósme, wykładnia art. 227 ust. 1 pkt 1 p.w.s.n. powinna zostać dokonana w kontekście wykładni historycznej art. 26 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki¹⁵. Zgodnie z tą ostatnią regulacją „tytuł profesora może być nadany osobie, która uzyskała stopień doktora habilitowanego (...), która posiada doświadczenie w kierowaniu zespołami badawczymi realizującymi projekty finansowane w drodze konkursów krajowych lub zagranicznych lub odbyła staże naukowe w instytucjach naukowych, w tym zagranicznych, lub prowadziła prace naukowe w instytucjach naukowych, w tym zagranicznych”. Poprzednio obowiązująca ustawa wymagała od kandydata do tytułu profesora „doświadczenia w kierowaniu zespołami badawczymi”. W stanie prawnym, miarodajnym dla niniejszego postępowania, ustawodawca wymaga jedynie „uczestnictwa” w projektach.

Możliwe jest powołanie się na argument *a fortiori* z art. 7a § 1 Kodeksu postępowania administracyjnego. Jeżeli: a) *verba legis* – „przedmiotem postępowania administracyjnego jest nałożenie na stronę obowiązku” b) *a fortiori* – przedmiotem postępowania administracyjnego jest zbadanie wypełnienia przez stronę obowiązku, a w sprawie pozostają wątpliwości co do treści normy prawnej, to wątpliwości te są rozstrzygane na korzyść strony postępowania. Z uwagi na brak znaczenia prawnego, z punktu widzenia kryteriów ustawowych dla uzyskania tytułu profesora, ewentualnych wyników aktywności, określonej bliżej w art. 227 ust. 1 pkt 1 lit. b) p.w.s.n. dla stosowania tego przepisu przez Radę Doskonałości Naukowej w zasadzie nie są niezbędne tzw. wiadomości specjalne.

PODSUMOWANIE

Wykładnia art. 227 p.w.s.n. powinna odbywać się w oparciu o zasadę proporcjonalności. Dorobek naukowy, który powinien być „wybitny”, z istoty rzeczy przeważa nad „uczestnictwem” w badaniach naukowych czy innych aktywnościach, według swobody wyboru kandydata, których wyniki są prawnie obojętne z punktu widzenia treści art. 227 ust. 1 pkt 1 lit. b) p.w.s.n.

Przepis art. 227 ust. 1 pkt 1 lit. b) p.w.s.n. przez użycie przez ustawodawcę spójnika „lub” jako funktora normotwórczego wskazuje, że wystarczy spełnienie tylko jednej z kilku aktywności określonej bliżej we wskazanym przepisie; nie wprowadza kryterium „umiędzynarodowienia” jako warunku *sine qua non* dopełnienia aktywności określonej bliżej we wskazanym przepisie; w żaden sposób nie wartościuje charakteru

gdy kandydat zrealizował tego rodzaju aktywność w rodzimej instytucji bądź uczelni. To zaś oznacza, iż brak spełnienia przesłanki dotyczącej wskazanej aktywności w instytucji lub uczelni zagranicznej przy jednoczesnym wypełnieniu tej aktywności w krajowej instytucji lub uczelni przemawiał będzie za uznaniem, iż kandydat do tytułu profesora spełnia wymagane w tym względzie warunki”.

¹⁵ T.j. Dz.U. z 2017 r., poz. 1789.

uczestnictwa kandydata do tytułu profesora w wymienionych we wskazanym przepisie aktywnościach; nie wprowadza żadnego cenzusu (progu) jakościowego dla samego „zespołu badawczego”, który może zajmować się działalnością obejmującą badania podstawowe jak i badania aplikacyjne; nie ogranicza uczestnictwa w zespołach badawczych jedynie do badań podstawowych z udziałem akademików; nie wprowadza żadnego cenzusu (progu) jakościowego dla projektu finansowanego w drodze konkursu; nie wiąże żadnych skutków prawnych dla sytuacji prawnej kandydata, związanych z efektami końcowymi (wynikami badań) projektów finansowanych w drodze konkursów, ograniczając się wyłącznie do postawienia formalnego wymogu samego „uczestniczenia”; w żaden sposób nie limituje czasu uczestnictwa kandydata w aktywnościach („przed” czy „po” habilitacji), o których bliżej mowa we wskazanym przepisie; uznaje za wystarczające jedynie minimalne spełnienie kryterium przez kandydata do tytułu profesora, o którym mowa we wskazanym przepisie.

Bibliografia

Literatura

Balicki A., Pyter M., Zięba B., *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Komentarz*, Warszawa 2021, Legalis.

Sieniuc M., *Nadanie tytułu naukowego profesora. Kilka refleksji na tle regulacji zawartych w ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*, „Białostockie Studia Prawnicze” 2020, vol. 25, nr 4.

Orzecznictwo

Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 30 marca 2009 r., I OSK 1411/08.

Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 21 lipca 2020 r., II SA/Wa 985/1.

Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 3 marca 2020 r., II SA/Wa 2076/19.

Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 1 września 2020 r., II SA/Wa 1031/20.

Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 20 lutego 2018 r., II SA/Wa 1291/17.